

“Düşünmek, ilmi araştırmalar sonunda sabit olmuştur ki en çok enerji (kalori) sarf edilmesi icap eden fiziki bir olaydır.”

“Matematik, düşünmede ekonomi sağlar.”

Prof Dr. Mustafa İnan

Kaynak;(<http://www.kutuphane.itu.edu.tr/hakkimizda/mustafa-inan-kimdir>) erişim tarihi;10.12.2017

“VERİMLİKALKINMA”

Dr.Halit Suiçmez

İktisatçı, yazar

- 1- Kalkınma Kavramı
- 2- Türkiye – Dünya Karşılaştırmaları
- 3- Büyüme Analizi
- 4- Verimli Kalkınma Şeması

• 1-KALKINMA KAVRAMI

- Başlığı tırnak işareti içine aldık.
- Hem önemini vurgulamak hem de ne anlamda kullandığımızı açıklamak için.
- Diyebilirsiniz ki, “kalkınmanın verimlisi de mi var?”
- Evet, var, sanayileşerek, doğayı koruyup geliştirerek, bölüşümü düzelterek, katma değeri yaygınlaştırarak sağlanan kalkınma; hem insancıl, hem kalıcı, hem de “huzurlu” bir kalkınmadır.
- Kalkınma kavramı üzerine çok geniş bir literatür bulunmakta.
- Tarihsel ve toplumsal boyutları önemli, ayrıca iktisat bilimi içinde bir “kalkınma ekonomisi” isimli alt disiplin yer alır.
- **Kalkınmanın özü**; toplumun; sağlık, eğitim, kentleşme, şehirlileşme, barınma, konut, ulaşım, kültür, dinlenme, gelecek umudu, üretim, paylaşım, tüketim gibi alanlardaki potansiyellerini keşfetmek ve geliştirmektir.
- Daha öz ve edebi bir anlatımla; **kalkınma; herkesin hayatta kendi “ses” ini keşfetme-bulma-geliştirme ve topluma-insanlığa onu sunma** olanaklarına sahip olması demektir.(Sabahattin Ali, Ses Öyküsü)
- Hepimiz kendi öz “sesimizi” bulabildik mi acaba?
- Kalkınmanın çok sayıda göstergesi bulunmaktadır.
- Kalkınmanın en anlamlı göstergesi, **verimlilik, işgücü verimliliği ve toplam faktör verimliliği gibi** emeğin üretkenliğini ortaya koyan göstergelerdir.

- Çünkü üretim süreci ile çalışan kişi arasındaki ilişkiyi yansıtan en önemli gösterge odur.
- Bu konuda Erinç Yeldan'ın görüşü de bizi desteklemektedir.
- "...İktisat bilimi öncelikle reel üretim ve üretim - harcama kalemlerinin reel kaynaklarıyla ilgilenir. Zira **iktisatçıların bir ülkenin ekonomisini analiz ederken öncelikle kullanmakta olduğu "işçi başına reel üretim, yani üretkenlik"; ya da "sermaye-emek oranı" gibi göstergeler gerek büyüme, gerekse dış ticaret konularında çalışan uzmanların olmazsa olmaz veri kaynaklarıdır...**"(13 Eylül 2017 Çarşamba/ Cumhuriyet)

- **Büyüme ayrı, kalkınma ayrı kavramlardır.**

- **Büyüme**, bir ülkedeki yıllık üretimin, ya da milli gelirin bir yıldan ötekine artış oranıdır. Yüzde beş büyüdük, filan denilir.
- **Kalkınma** ise, ortaya çıkan bu milli gelir artışlarının toplumun geneline adil biçimde yansımaları ve toplumsal bir gelişmenin yaşanmasıdır.
- Büyüyoruz ama belki de kalkınamıyoruz?
- Birçok temel alandaki göstergelerin ortak bir endeksi ile ölçülür, ya da tek tek eğitimde, sağlıkta, gelir seviyesinde, refahta ülkenin diğer ülkelerle karşılaştırılması ile anlaşılır.

- **2- TÜRKİYE- DÜNYA KARŞILAŞTIRMALARI**

- Dünya Ekonomik Forumu(WEF) 2017-2018 Küresel Rekabetçilik Raporu yayımladı.
- Bu yıl 12 bileşen içeren bir **kapsayıcı kalkınma endeksi** geliştirilmiştir.

- 2012-13'te 43.ncü sırada olan Türkiye, 2017'de 53.ncü sıraya düşmüştür.

Tablo; Kalkınma Endeksi Sıralaması

- İsviçre 1
- ABD 2
- Singapur 3
- Hollanda 4
- Almanya 5
- Hong Kong 6
- İsveç 7
- Birleşik Krallık 8
- Japonya 9
- Finlandiya 10
- Çin 27

Rusya 38

TÜRKİYE 53

Yemen 137

En önde ve en geride olduğumuz alanlar nedir?

Piyasa büyüklüğünde 14.ncü sıradayız.

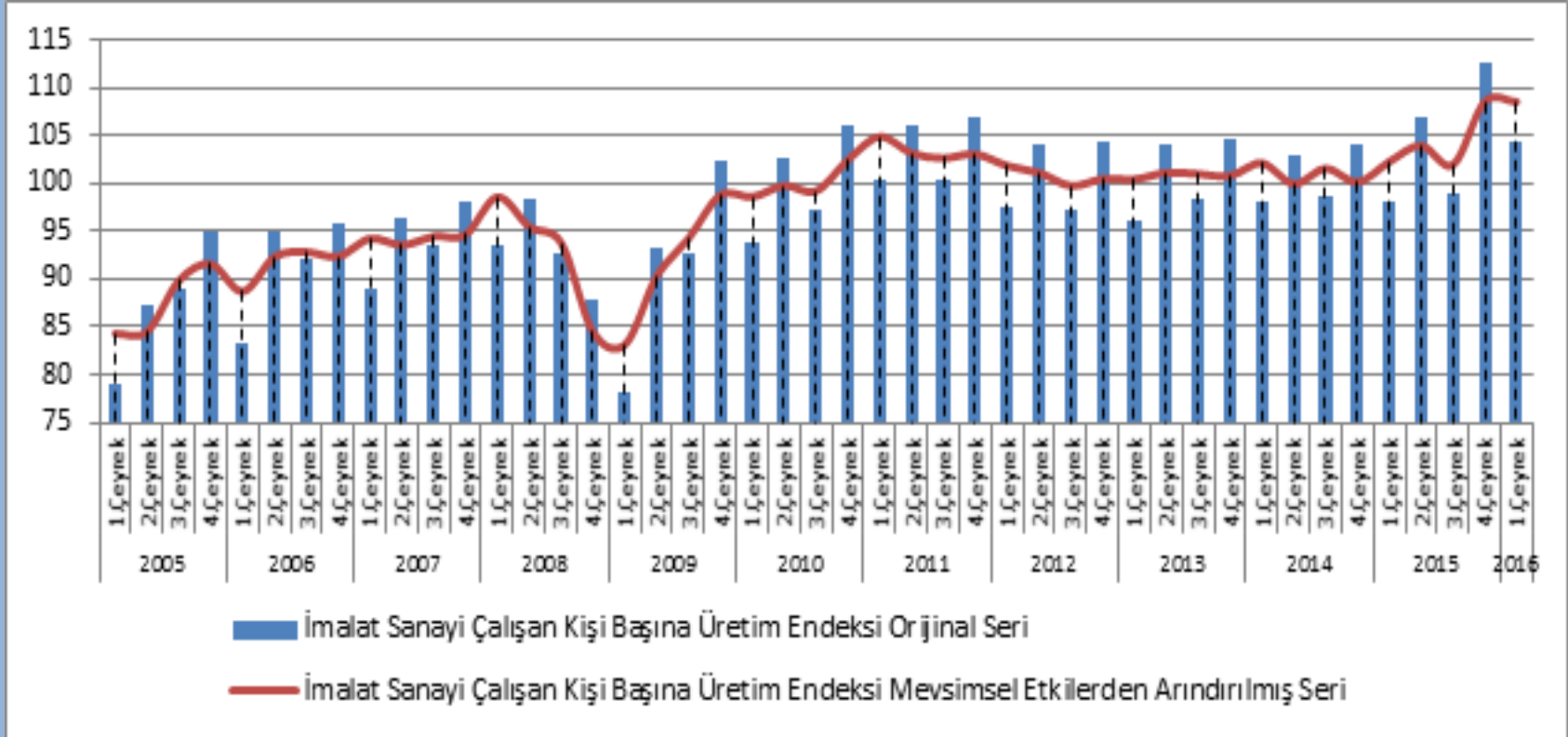
İşgücü piyasası etkinliğinde 127.nci sıradayız.

Piyasa büyüklüğünde 14.ncü olmak “başarı mıdır, yoksa bir başka göstergenin de yansıması mıdır.?”

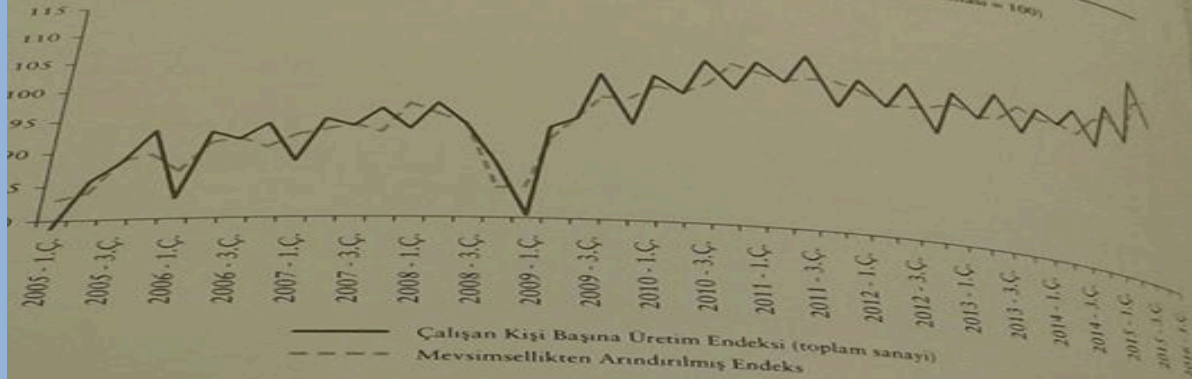
Milli gelir büyüklüğünde 18.nci sırada olmakla “kalkınmada” 50 veya 60. nci sıralarda olmak ne anlama gelmektedir?

Aşağıdaki Şekillerde 2010-11 yıllarından sonra işgücü verimliliğinde bir “duraklama” içinde olduğumuz izlenmektedir.

Grafik; İmalat Sanayi Emek Verimliliği

GRAFİK 2.8
Toplam Sanayi Sektörü için Çalışan Kişi Başına Üretim Endeksi (2005 ortalaması = 100)

Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı.

döneminde hızla toparlanarak uzun dönemli artış eğilimine geri dönmesidir. Buna göre v
 te yaşanan kısa dönemli dalgalanmalar daha çok konjoktüre bağlı istihdam ve üretim
 rinin bir sonucu iken, uzun dönemli verimlilik eğilimindeki değişimler sermaye stokları
 esi, teknolojik yenilik, üretim becerilerindeki gelişme, katma değeri yüksek endüstri
 eki payının artması gibi üretim yapısındaki daha temel değişimleri yansıtır. Bu çerçe
 k göstergelerinin, kısa dönemden ziyade uzun dönemli analizlerde anlamlı sonuçlar
 e edilebilir. (Verimliliğin yıl içinde mevsimsellik göstermesi yıl içerisinde sanayi ü
 yi istihdamından daha yüksek oranda dalgalanmasından kaynaklanmaktadır.)
 n bir nokta olarak ülkeler arası karşılaştırmalarda verimlilik göstergelerinin düğ
 ısı gerektiğini vurgulamalıyız. Verimlilik göstergeleri genellikle hacim endeksle
 tı üzerinden derlenen üretim endekslerinin fiyat endeksleri kullanılarak indirge
 rinden hesaplanmaktadır. Fiyat etkilerinden arındırma işlemi zaman içerisinde
 ni bertaraf etmeye yardımcı olsa da ülkeler arası fiyat farklılıklarının yaratac

Gratik; Sanayide Emek Verimliliği

İşgücü verimliliği kalkınma açısından en anlamlı göstergedir.

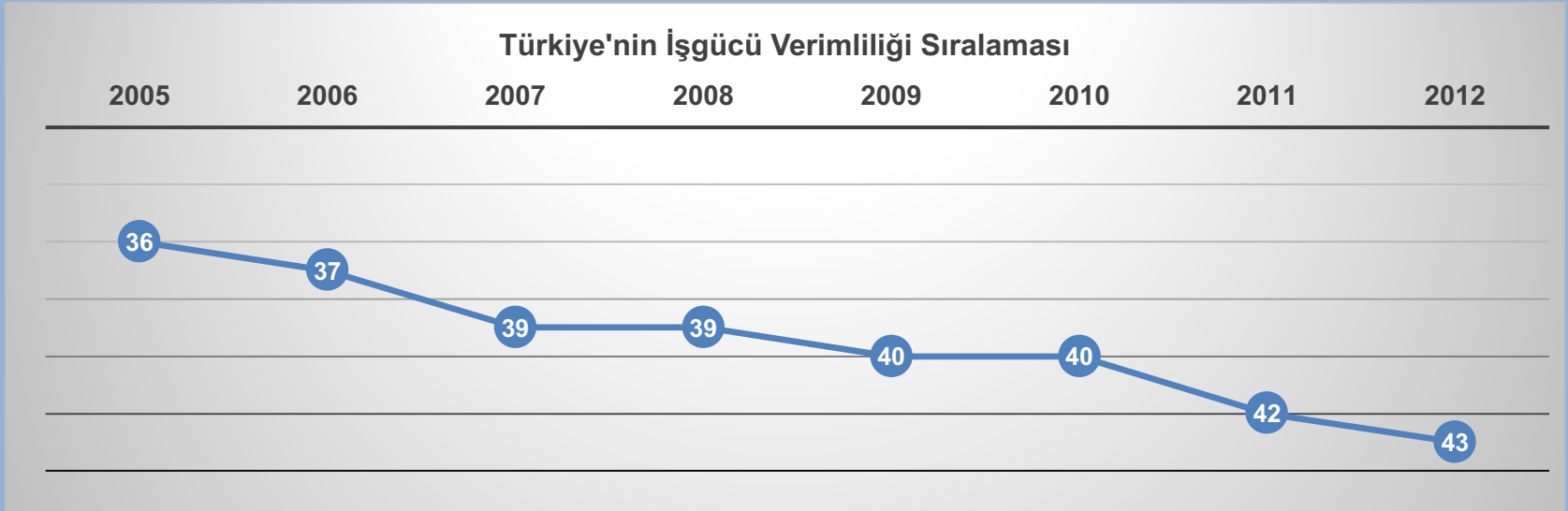
İşgücü verimliliği= katma değer/ işçi sayısı

Ülkede üretim ile emek gücü arasındaki en anlamlı ilişkiyi kuran tek göstergedir.

İşgücü verimliliği sıralamasında Türkiye 121 ÷lke içerisinde 2005 yılında 36. sırada iken, 2012 de 43. sıraya dūřmüřtür.

Büyüme ve kalkınma politikaları konuşulurken bu sonuçlar en önemli yol göstericilerimiz olacaktır.

Kaynak; Suiçmez ve Balkan, 2017, Verimlilik Dergisi, 2017/1

• 3-BÜYÜME ANALİZİ

-
- Büyüme; dönem dönem ülke genelinde üretim artışı demektir. Büyüme; üretim artışı, harcama artışı ve gelir artışı şeklinde üç biçimde hesaplanır. Üretim yönünden bir büyüme denklemi yazalım;
- $$Y= f(A, K,L)$$
-
- K; sermaye yani makine ve donanımı temsil eder.
- L; emek yani işçi sayısını temsil eder.
- A; K ve L yi en etkin biçimde değerlendirme gücü, teknoloji göstergesi ya da toplam faktör verimliliğini gösterir.
- Bu denkleme, büyümenin kaynakları ya da büyüme muhasebesi denilir.

İlk ve ikinci 3 aylık dönemlerde büyüme 2017 (Yüzde, değişim)

	1.Çeyrek	2.Çeyrek
Büyüme	5.2	5.1
-Tarım	1.7	4.7
-Sanayi (İmalat Sanayi)	6.7	6.3
-İnşaat	6.0	6.8
-Finansal F.	9.9	9.4
Özel Tüketim	3.6	3.2
-Dayanıklı Mal	3.2	4.8
-Yarı Dayanıklı Mal	-1.1	0.3
-Dayanıksız Mal	5.8	3.2
-Hizmetler	3.4	3.8
Kamu Tüketimi	9.7	-4.3
Yatırımlar	3.0	9.5
-İnşaat	14.0	25.0
-Makine ve Teçhizat	-12.0	-8.6
-İhracat	10.9	10.5
-İthalat	0.7	2.3

	1.Çeyrek	2.Çeyrek
Büyüme	5.2	5.1
Özel Tüketim	2.2	1.9
Kamu Tüketimi	1.3	-0.6
Yatırım	0.9	2.9
Net İhracat	2.3	1.7
-İhracat	2.5	2.2
-İthalat	0.2	0.6
Diğer	-1.5	-0.8

(*) Katkılar puan olarak.

- Öncelikle, ilan edilen büyümenin kaynaklarına değinelim. Sabit sermaye yatırımlarının 2017'nin ikinci çeyreğinde %9.5 büyüdüğü tahmin edilmekte. Ancak söz konusu yatırım artışının nereden kaynaklandığına bakarsak, burada inşaat ve konut yatırımlarındaki %25'lik büyümenin belirleyici olduğunu görmekteyiz.
- Diğer yandan "**makine ve teçhizat yatırımlarının**" 2016'nin ikinci çeyreğinden bu yana büyüme hızları, sırasıyla, %0.2; %-3.7; %-0.7 ve %-12. Güncel veri ise %-8.6.
- **Yani makine ve teçhizat sanayine yapılan yatırımların son beş çeyrek dönemdeki büyüme hızlarının ortalaması %-5.07!**
- Sanayi sektörünün en öncü faaliyet alanındaki bu gerileme, Türkiye'nin Avrasya'nın üretim merkezi olacağı stratejisiyle hiç de bağdaşmamaktadır.

- Kaynakların yanlış kullanıldığına, israf edildiğine örnektir.
- Tüm teşviklere rağmen yatırımcılar geleceğe güven duymamakta; kaynaklar ülkenin uzun dönemde üretim kapasitesini arttıracak yatırımlar yerine kısa dönemde rant yaratacak inşaat sektörüne yönelmektedir.
- Bu konuda bazı köşe yazarlarının ilginç saptamaları bulunmaktadır.
- Örneğin, 12 Eylül 2017’de, Tefrik Güngör Uras, Dünya Gazetesinde yazdığı yazısında şöyle demektedir;
- **“İnşaat, ihracat ve tüketim sayesinde büyüyoruz”**
- Yılın ilk yarısını yüzde 5 dolayında büyüme ile tamamladık. Görünen o ki 2017 yılını yüzde 5 dolayında bir büyüme ile tamamlayacağız.
- İkinci üç aylık dönemde büyümenin arkasında, inşaat yatırımlarının artışı var.
- Ne var ki yatırımlardaki büyüme, inşaat yatırımlarındaki büyümeden kaynaklanıyor. Birinci üç aylık dönemde yüzde 14.0 büyüyen inşaat yatırımları ikinci üç ayda yüzde 25.0 büyüdü.
- Buna karşılık makine ve teçhizat yatırımlarında gerileme devam ediyor. Makine ve teçhizat yatırımları ilk üç ayda yüzde 12.0 gerilemişti. İkinci üç ayda gerileme yüzde 8.6 oldu.
- Bir diğer yazar, Özlem Yüzak, 18 Eylül 2017’de Cumhuriyet Gazetesinde, şöyle yazmaktadır;
- **“Beşeri sermaye... Dünya ve Türkiye...”**
- Dünya Ekonomik Forumu’nun Küresel Beşeri Sermaye raporu 2017 açıklandı.
- Beşeri sermaye bir toplumun sahip olduğu işgücü demek. İlk kez Nobel ödüllü ekonomist **Theodore Schultz** tarafından ortaya atılmış.

- Schultz, 2. Dünya Savaşı sonrasında Japonya ve Almanya'nın gelişimini incelerken her iki ülkenin de hesapladığından daha büyük bir hızla toparlandığını gözlemlemiştir. Ardından bu hızlı toparlanmayı her iki ülkenin de eğitim seviyesi yüksek ve sağlıklı bireylerden oluştuğu ve bunun getirisi olarak da daha üretken bir toplum olmalarına bağlamıştır.
- Rapor, Türkiye'de her ne kadar ses getirmese de, çok önemli. Geleceğin işgücünün yeniden yapılanmasında ülke liderlerine ışık tutuyor. Ülkelerin yetenek kaynaklarını ölçümlüyor.
- Bir ülkenin beşeri gücünü belirleyen faktörler o ülkenin eğitim politikalarının topluma yansımaları, kişilerin kazandıkları bilgi ve beceriler, bunların o ülkeye ve topluma katkısı, gelişen koşullara göre bu bilgi ve becerilerin yenilenme hızı...
- Gelelim 2017 raporunun bizlere neler söylediğine...
- - Ortalama olarak dünya kendi insan sermayesini yüzde 62 oranında kullanıyor. Başka bir deyişle, ülkeler kendi insan kaynaklarının yüzde 38'ini göz ardı ediyor, ya da değerlendirmiyor.
- - Bu 4 ölçekte de listenin **ilk 10'una giren en başarılı ülkeler** sırasıyla Norveç, Finlandiya, İsviçre, ABD, Danimarka, Almanya, Yeni Zelanda, İsveç, Slovenya ve Avusturya.
- **Türkiye beşeri sermayesini değerlendirme konusunda 130 ülke arasında 75. Sıradadır.**
- **Beşeri sermayemizin yüzde 60.ını kullanıyoruz.**
- Bu dünya ortalamasının altındadır.
- - 130 ülke arasında daha üst sıralarda olan ülkeler kendi halklarının eğitimlerine ilişkin uzun vadeli politikalar oluşturabilen, belirli alanlara konsantre olarak özellikle o alanlarda dünya ölçeğinde insan yetiştirmeyi başarabilenler. Zaten bunun bir sonucu olarak o ülkeler bugün yüksek gelirli ülkeler arasındalar.

- Latin Amerika'da Arjantin (52) ve Şili (53) insan kaynakları açısından bölge lideri. Derin bir krizin içinde olan Venezüella (94) ise tahmin edebileceğiniz gibi büyük bir düşüş içinde. Orta Avrupa ülkelerinden Çekya (22) ve Ukrayna'nın (24) başarısı dikkat çekici. 3 Körfez ülkesi Birleşik Arap Emirlikleri (45) Bahreyn (47) ve Katar (55) dünya ortalamasının ve Türkiye'nin üzerinde.
- Tüm bunlar bize neyi anlatıyor?
- - **Kendi insan kaynağına doğru yatırım yapan kazanıyor.** Doğru sözü önemli, çünkü kişi başı eğitime ABD'nin 4'te biri oranında kaynak ayıran Finlandiya daha üst sırada yer alabiliyor. Ya da tam tersi eğitime ayırdığı kaynağı artıran Türkiye, eğitim performansını düşürebiliyor.
- - Beşeri sermaye aynı zamanda yüksek katma değeri içeriyor. Bu sermaye sadece eğitime ayrılan bütçe ile alakalı değil, bu sermayeyi kullanabileceğiniz istihdam, yatırım ve üretim politikaları ile bu sermayenin içinde yaşamak isteyeceği, onları başka yerlere kaçırtmayacak bir demokrasi, özgürlük, çoğulculuk ortamlarının varlığı ile de ilgili.”
- Yeniden “Büyüme Analizi”ne dönersek;
- **Ülkemizde 30 yıllık bir dönemde büyümede teknolojinin ya da verimliliğin payı yüzde 5'i geçememiştir.** Bu oran Batılı ülkelerde yaklaşık yüzde 50-60'lar seviyesindedir.
- “...1981-2012 döneminde yüzde 4,3 olarak gerçekleşen ortalama büyümenin yalnızca 0,2 puanı(yani $0,2/4,3=0,04,6$ yaklaşık yüzde 5) Toplam Faktör Verimliliği artışından kaynaklanmıştır...(Kaynak; Onuncu Kalkınma Planı, 2014-2018, s,150.)
- Yapılan çalışmalarda(Suiçmez ve Taymaz, 2005, Alptekin, 2002) **sanayideki teknik etkinliğin 0,59** olduğu, **makine veriminin 0,60 civarında olduğu** ortaya konulmuştur.

- Daron Acemoğlu, Kasım 2017’de verdiği bir röportajda, “...üretimden çok tüketimle büyüdüğümüzü, verimliliğın düşük olduğunu, toplam faktör verimliliğının büyümeyi arttırmaması gerektiğini, yeni teknolojiye yatırım yapıp işğücünün verimini arttırmamız gerektiğini...” söylemiştir.
- Milli Prodüktivite Merkezinde çalıştığımız son 25 yıl boyunca esasen hep gündemin ilk sırasında tuttuğumuz tezimiz budur.
- Yani, **verimlilik odaklı bir büyümeye** ihtiyacımız olduğu..
- 1990 yılında yayımlanan makalemizin başlığı da; “ büyüme ve kalkınmanın verimlilik temeline dayandırılması” şeklindedir.
- Yeni bir ekonomi hikâyesine ihtiyacımız var;
- O da üretkenliktir.
- Yukarıda insan kaynaklarımızın da ancak yüzde 60 oranında etkin değerlendirildiğı gözükmemtedir.
- Tüm bu veriler ülkemizde çok ciddi bir “**verimsizlik sorunu**” olduğunu kanıtlamaktadır.
- **Çözüm olarak**; demokratik bir planlamayla başta insan kaynakları olmak üzere tüm maddi ve finansal, doğal kaynakların etkin değerlendirilmesi “verimli kalkınmanın” giriş noktası olacaktır.
- **Ülke genelinde**; demokratik, karma ekonomi ilkeli planlama, **bireysel planda** verimlilik ilkelerini öğrenip içselleştirme(15 adet), **sektörel kapsamda** kaynakları etkin kullanma, **bölgesel alanda**, yerel potansiyellerin keşfedilip geliştirilmesi **yeni kalkınma modelinin ana çizgileri** olarak yaşama geçirilmelidir.

“VERİMLİ KALKINMA” MODELİNDE AKIŞ

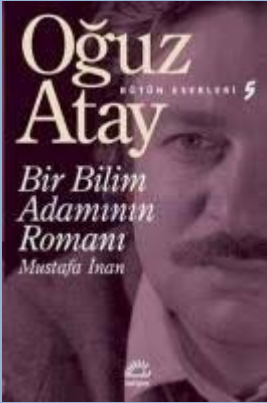
ŞEMASI

BİLİM, SANAYİ, TEKNOLOJİ

- ARGE ve BİLİMSEL DÜŞÜNCEYE DAYALI NİTELİKLİ EĞİTİM>>>>>(önce bilim gelir)
-
- >>>>>ÜRETKEN YATIRIMLAR>>>>>(sonra sanayi)
-
- >>>>>>>TEKNOLOJİK GELİŞME ESASLI VERİMLİLİK ARTIŞI>>>>>(daha sonra da teknoloji)
-
- >>>>>>>VERİMLİLİK ODAKLI BÜYÜME>>>>>>>>
-
- >>>>>> ADİL BÖLÜŞÜM>>>>>>>
-
- >>>>>>>TOPLUMSAL KALKINMA

MUSTAFA İNAN ve OĞUZ ATAY'a SAYGIYLA..

Bir Bilim Adamının Romanı, Oğuz Atay'ın İTÜ İnşaat Fakóltesi'nden hocası olan Prof. Dr. Mustafa İnan'ın yaşam öyküsünü anlattığı romanıdır. Kitap İletişim Yayınları'ndan çıkmıştır ve 270 sayfadan oluşmaktadır.
1975 yılında yayımlanmıştır.

Oğuz Atay(1934-1977)

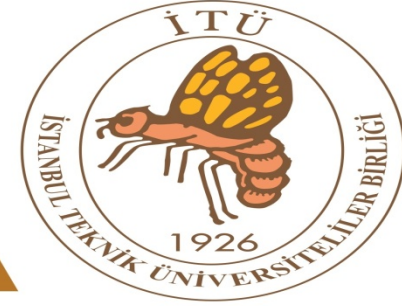
Mustafa İnan(1911-1967)

Bütün Ömrünü Ülkesine Adayan Bir Bilim İnsanı: Mustafa İnan

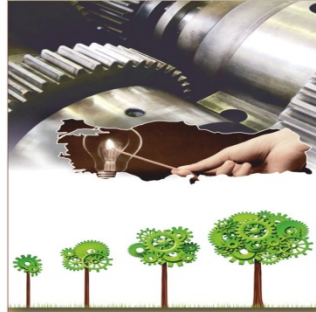
- Mustafa İnan'ın "kalkınma" üzerine saptamaları da bize ışık tutmaktadır;
- "2. Cihan savaşından sonra, iyice anlaşılmıştır ki dünya yüzünde gerçek barış, ancak milletler arasında mevcut ekonomik ve kültürel seviye farklarını gidermekle kabil olacaktır. Bu fikre uygun olarak ileri seviyede olan milletler, az gelişmiş ülkelere yardımda bulunmuşlardır; ancak seviye farkının giderilmesi, başlangıçta dış yardımdan temin edilse bile, zaman geçtikçe **geri kalmış memleketler kendi imkânları ile kalkınmak zorundadırlar**. Bu içten kalkınma mecburiyeti için de ilme, tekniğe ve dolayısıyla onun adamlarına ihtiyaç vardır; kendi kabiliyetlerini durmadan kaybeden milletlerin, seviye farkını kapatmaları hiçbir zaman beklenemez, dolayısıyla da dünya barışına hizmet edilmiş olamaz."(Kaynak; www.kutuphane.itu.edu.1)

- **Verimli Bir Kalkınma İçin Referanslar**
- 1-Grigoriy Petrov, **Beyaz Zambaklar Ülkesinde**, Roman
- 2-Sadri Ertem, **Çıkrıklar Durunca**, Roman
- 3- Ha-JoonChang, **Sanayileşmenin Gizli Tarihi**, İnceleme, Araştırma
- 4- Oğuz Atay, **Bir Bilim Adamının Romanı**
- 5- Ha-JoonChang ve IleneGabel, **Kalkınma Yeniden**, Alternatif İktisat Politikaları El Kitabı
- 6- Korkut Boratav, **Türkiye İktisat Tarihi**, 1908-2009
- 7- Şevket Pamuk, **Türkiye'nin 200 Yıllık İktisadi Tarihi**
- 8- Muhteşem Kaynak, **Kalkınma İktisadi**
- 9- Erol Taymaz-Halit Suiçmez, **Türkiye'de Verimlilik Büyüme ve Kriz**
- 10- Halit Suiçmez, **Üretken Türkiye**; (Toplumsal Denemeler)
- 11- Hasan Gürak, **Ekonomik Büyüme ve Kalkınma**, Kuramlar, Eleştiriler ve "Alternatif" Bir Büyüme Modeli
- 12- Daron Acemoğlu, **Ulusların Düşüşü**, İnceleme
- 13- Erinç Yeldan; **İktisadi Büyüme ve Bölüşüm Teorileri**

VERİMLİ KALKINMA

16 ARALIK
2017
Cumartesi
Saat: 14.00
Konferans Tarihi

Dr. Halit Suiçmez

Kalkınma ve İktisadi Uzmanı
Yazar

İTÜ Evi Konferans Salonu Büklüm Sk. No: 71 Kavaklıdere / ANKARA